

Mario Vargas Ljosa

IZAZOV

Pili smo pivo, kao i svake subote, kada se na vratima „Rio bara” pojavio Leonidas; odmah smo po njegovom licu primetili da se nešto dešava.

– Šta je bilo? – upita Leon.

Leonidas je privukao stolicu i seo s nama.

– Umirem od žeđi.

Nalio sam mu čašu do samog ruba i pena se prelila po stolu. Leonidas je polako du-
nuo i stao da zamišljeno gleda kako mehurići pucaju. Onda je ispio nadušak, do posled-
nje kapi.

– Husto noćas ide u borbu – rekao je nekim čudnim glasom.

Zaćutali smo na trenutak. Leon je pio, Briseno je zapalio cigaretu.

– Zadužio me je da vas obavestim – dodade Leonidas. – Želi da dođete.

Napokon, Briseno je upitao:

– Kako je došlo do toga?

– Sreli su se po podne u Katakaosu – Leonidas je otro čelo rukom kao da je ošinuo
vazduh: nekoliko kapljica znoja mu skliznu s prstiju na pod. – Ostalo možete zamisliti...

– Dobro – reče Leon. – Ako već moraju da se bore, bolje nek bude tako, uz dužnu
pripremu. I ne treba strepiti. Husto zna šta radi.

– Da – ponovi Leonidas odsutno. – Možda je tako bolje.

Flaše su se ispraznile. Duvao je povetarac i, nekoliko trenutaka ranije, prestali smo
da slušamo bend kasarne Grau, koji je svirao na trgu. Most je bio preplavljen ljudima ko-
ji se vraćaju sa svirke, a i parovi iz pomrčine malekona¹ počeli su da napuštaju svoja skro-
višta. Ispred vrata „Rio bara” prolazilo je mnogo ljudi. Neki bi ušli. Ubrzo, terasa se na-
punila muškarcima i ženama koji su glasno pričali i smejali se.

– Uskoro će devet – reče Leon. – Bolje da krenemo.

Izašli smo.

– Dobro, momci – reče Leonidas. – Hvala na pivu.

– Kod Splava, je li tako? – upitao je Briseno.

– Da. U jedanaest. Husto će vas čekati u pola jedanaest, ovde.

Starac nas pozdravi jednim pokretom i udalji se Avenijom Kastilja. Živeo je na pe-
riferiji, na početku pešćare, na jednom usamljenom ranču koji kao da je čuvao grad. Kre-
nuli smo ka trgu. Bio je gotovo pust. Kraj hotela, neki mladići su se glasno raspravljali.
Kada smo prolazili pored njih, primetili smo među njima devojkicu koja ih je slušala i sme-
šila se. Bila je lepa i izgledalo je kao da se zabavlja.

– Čopavac će ga ubiti – reče Briseno naglo.

– Ućuti – reče Leon.

Rastali smo se na uglu kod crkve. Požurio sam do kuće. Nije bilo nikoga. Obukao
sam kombinezon i dva džempera i sakrio nož u zadnji džep pantalona, umotan u mara-
mu. Na izlazu sam sreću ženu; vraćala se.

¹ Malecón (šp.) – šetalište uz more. (Prim. prev.)

- Opet napolje? – rekla je.
- Da. Moram da završim nešto.

Dečak joj je spavao u naručju i imao sam utisak da je mrtav.

- Ustaješ rano – navaljivala je. – Jesi li zaboravio da radiš nedeljom?
- Ne brini – rekao sam. – Vraćam se za nekoliko minuta.

Krenuo sam nazad do „Rio bara” i seo za šank. Naručio sam pivo i sendvič, ali ga nisam dovršio: izgubio sam apetit. Neko me je dotakao po ramenu. Bio je to Mojsije, vlasnik lokala.

- Je li tačno ono za borbu?

– Da. Biće kod Splava. Bolje bi ti bilo da ćutiš.

– Ne treba da me upozoravaš – rekao je. – Maločas sam doznao. Žao mi je zbog Husta, ali uistinu je to već neko vreme tražio. A Čopavac nema mnogo strpljenja, to već znamo.

- Čopavac je đubre od čoveka.

– Nekad ti je bio prijatelj... – zaustio je Mojsije, ali se suzdržao.

Neko ga je pozvao sa terase i udaljio se, ali je kroz nekoliko minuta opet bio kraj mene.

- Hoćeš li da i ja dođem? – pitao me je.

– Ne. Dovoljno nas je, hvala.

– Dobro. Javi mi ako nekako mogu da pomognem. Husto je i moj prijatelj – otpio je gutljaj mog piva, ne upitavši me za dozvolu. – Sinoć je Čopavac bio ovde sa svojom ekipom. Samo je o Hustu pričao i zaklinjao se da će ga razbiti u paramparčad. Molio sam se da vama ne padne na pamet da svratite.

- Voleo bih da sam ga video – rekao sam. – Kada je besan, lice mu je zaista komično. Mojsije se nasmejao.

– Sinoć je ličio na đavola. Ne da je ružan taj tip. Čovek ne može dugo da ga gleda a da mu ne pripadne muka.

Dovršio sam pivo i izašao da prošetam malekonom, ali brzo sam se vratio. S vrata „Rio bara” ugledao sam Husta kako sedi na terasi, sam. Nosio je gumene patike i neki izbleđeli džemper što mu se peo uz vrat do ušiju. Iz profila, naspram tame koja je vladala napolju, izgledao je kao dete, kao žena: s te strane crte su mu bile nežne, ljupke. Kada je čuo moje korake, okrenuo se, otkrivši mi pred očima modru fleku što mu je ozleđivala drugu polovinu lica, od ugla usana do čela. (Neki su govorili da je to od udarca koji je zadobio kao dečak u nekoj tuči, ali Leonidas je tvrdio da se rodio na dan potopa i da je ta fleka strah koji je njegova majka pretrpela kada je videla da voda nadire do samih vrata kuće.)

- Upravo sam stigao – rekao je. – Šta je s ostalima?

– Dolaze. Trebalo bi da su krenuli.

Husto me je pogledao sprema. Učinilo mi se da će se osmehnuti, ali se veoma uozbiljio i okrenuo glavu.

- Šta se to danas dogodilo?

Slegnuo je ramenima i bezvoljno odmahnuo rukom.

– Sreli smo se u „Potopljenim kolima”. Svratio sam da popijem jednu čašicu i nalletim licem u lice na Čopavca i njegove ljude. Shvataš li? Da nije naišao pop prerezali

bi mi šiju na licu mesta. Bacili su se na mene kao kerovi. Kao besni kerovi. Pop nas je razdvojio.

- Prava si muškarčina! – uzviknuo je Čopavac.
- Veća od tebe! – viknuo je Husto.
- Smirite se, zveri! – govorio je pop.
- Onda večeras na Splavu? – uzviknuo je Čopavac.
- Dobro – rekao je Husto. – To je bilo sve.

Smanjio se broj ljudi u „Rio baru”. Ostala je nekolicina za šankom, ali na terasi smo bili samo mi.

- Doneo sam ovo – rekao sam i pružio mu maramu.

Husto otvori nož i odmeri ga. Sečivo je bilo iste veličine kao njegova šaka, od zgloba do noktiju. Onda izvadi drugi nož iz džepa i uporedi ih.

- Isti su – rekao je. – Zadržaću svoj, dovoljan mi je.

Naručio je pivo i popili smo ga ćutke, duvaneći.

– Ne znam koliko je sati – rekao je Husto. – Ali mora da je prošlo deset. Hajde da ih presretnemo.

Susreli smo se sa Brisenjom i Leonom kod mosta. Pozdravili su Husta, rukovali su se.

- Brate – reče Leon – razbićeš ga.
- Svakako – rekao je Brisenjo. – Čopavac ti ne može ništa.

Obojica su bila u odeći od maločas i izgledalo je kao da su se dogovorili da pred Hustom pokažu sigurnost, a čak i određenu radost.

- Hajde da siđemo ovuda – rekao je Leon. – Bliže je.
- Ne – rekao je Husto. – Idemo okolo. Ne bih da slolim nogu, baš sada.

Bio je čudan taj strah, jer smo uvek silazili do reke spuštajući se niz gvozdenu konstrukciju mosta. Prošli smo jedan blok avenijom, onda smo skrenuli desno i poprilično dugo pešačili u tišini. Kad smo silazili uskom stazom prema koritu reke, Brisenjo se saplete i sasu neku psovku. Pesak je bio mlak i stopala su nam tonula, kao da hodamo po moru pamuka. Leon je pažljivo osmotrio nebo.

- Ima mnogo oblaka – rekao je. – Mesec nas neće naročito poslužiti večeras.
- Zapalićemo vatru – reče Husto.
- Jesi li lud? – rekao sam. – Hoćeš li da dođe policija?
- To se može srediti – reče Brisenjo neubedljivo. – Stvar bi mogla da se odloži za sutra. Nećete se valjda boriti u mraku.

Niko mu nije odgovorio, a Brisenjo više nije navaljivao.

- Eno Splava – rekao je Leon.

Nekada je, niko nije znao kada, preko reke palo deblo rogača, toliko ogromno da je zauzimalo tri četvrtine širine korita. Bilo je veoma teško i, kako je tekla, voda nije uspevala da ga podigne, već ga je samo vukla pokoji metar, tako da se Splav svake godine sve više udaljavao od grada. Niko nije znao ni ko mu je dao ime Splav, ali svi su ga tako zvali.

- Oni su već tu – rekao je Leon.

Zastali smo na nekih pet metara od Splava. Pod slabom noćnom svetlošću nismo razaznavali lica onih koji su nas čekali, samo njihove obrise. Bilo ih je petoro. Prebrojao sam ih, bezuspešno pokušavajući da uočim Čopavca.

– Idi ti – rekao je Husto.

Polako sam prišao deblu, trudeći se da sačuvam smiren izraz lica.

– Miran! – neko je viknuo. – Ko je to?

– Hulijan! – uzviknuo sam. – Hulijan Uertas. Zar ste slepi?

U susret mi je izašla neka sitna spodoba. Bio je to Čalupas.

– Umalo da odemo – reče. – Pomislili smo da je mali Husto otišao u stanicu da traži da ga čuvaju.

– Hoću da razgovaram s nekim muškarcem! – uzviknuo sam, ne odgovorivši mu.

– Ne s ovim lutkom.

– Baš si hrabar, zar ne? – upitao je Čalupas isprekidanim glasom.

– Tišina! – reče Čopavac. Svi su prišli, a Čopavac je iskoračio prema meni. Bio je visok, mnogo viši od svih nas. U tami nisam mogao da mu vidim lice, već samo da ga zamislim – presvučeno bubuljicama, njegovu sveže izbrijanu bronzanu kožu, majušne oči, upale i sitne kao dve tačke u toj mesnatoj masi, prekinutoj izražajnim duguljastim jagodicama i debelim usnama, poput prstiju, nad špicastom bradom kao u iguane. Čopavac je hramao na levu nogu; govorkalo se da na toj nozi ima brazgotinu u obliku krsta, uspomenu od svinje koja ga je ujela dok je spavao, mada je niko nije video.

– Zašto ste doveli Leonidasa? – rekao je Čopavac promuklim glasom.

– Leonidasa? Ko je doveo Leonidasa?

Čopavac je upro prst u stranu. Starac se nalazio na nekoliko metara od nas, na pešku, i, kada je čuo da ga spominjemo, prišao je.

– U čemu je problem?! – rekao je. Netremice je posmatrao Čopavca. – Mene niko ne mora da dovodi. Došao sam sâm, svojim nogama, jer mi se tako prohtelo. Ako tražiš izgovore da se ne boriš, kaži tako!

Čopavac je oklevao pre nego što je odgovorio. Mislio sam da će početi da ga vređa i brzo sam prineo ruku zadnjem džepu.

– Ne mešajte se, starče – rekao je Čopavac ljubazno. – Neću se s vama boriti.

– Nemoj misliti da sam toliko star – rekao je Leonidas. – Sredio sam mnoge bolje od tebe.

– Dobro, stari – rekao je Čopavac. – Verujem vam. Obratio se potom meni – Jeste li spremni?

– Da. Reci svojim prijateljima da se ne mešaju. Ako to učine, teško njima.

Čopavac se nasmeja.

– Ti dobro znaš, Hulijane, da meni pojačanje ne treba. Naročito ne danas. Ne brini.

Jedan od onih što su bili iza Čopavca takođe se nasmejao. Čopavac mi je pružio nešto. Ispružio sam ruku: nož je bio otvoren, a ja sam ga uhvatio za oštricu; osetio sam mali rez na dlanu i stresao sam se, metal je bio hladan kao led.

– Imate li šibica, stari?

Leonidas je pripalio jednu šibicu i držao je među prstima dok mu plamen nije oprljio nokte. Pod slabšom svetlošću vatre potanko sam proučio nož, odmerio ga uzduž i popreko, opipao mu oštricu i proverio koliko je težak.

– U redu je – rekao sam.

– Čunga – reče Čopavac. – Pođi s njim.

Čunga je koračao između Leonidasa i mene. Kada smo došli do ostalih, Brisenjo je pušio i pri svakom dimu koji je povlačio na trenutak bi se osvetlila lica svih njih, Husto, ravnodušno, stisnutih usana, Leonovo, koji je žvakao nešto, možda nekakvu travku, i samog Brisenja, koji se znojio.

– Ko je vama naložio da dođete? – upitao je Husto okrutno.

– Niko mi nije naložio – tvrdio je Leonidas, glasno. – Došao sam jer sam tako hteo. Da neću tebi da polažem račun?

Husto nije odgovorio. Jednim potezom sam mu pokazao Čungu, koji beše malo zaostao. Husto izvuče nož i baci ga. Oružje okrznu neki deo Čunginog tela, te se ovaj zgrči.

– Izvini – rekoh, opipavajući pesak u potrazi za nožem. – Ispade mi. Evo ga.

– Uskoro ti više neće biti do šegačenja – reče Čunga.

Onda je, kao što sam i ja to uradio, pod svetlošću šibice prešao prstima preko sečiva, vratio nam ga, ne rekavši ništa, i krupnim koracima se vratio ka Splavu. Stajali smo nekoliko minuta u tišini, udišući miris koji je topli povetarac donosio s obližnjih polja pataka ka mostu. Iza nas, s obe strane rečnog korita, tinjala su gradska svetla. Vladao je gotovo potpuni muk; ponekad su ga naglo prekidali laveži ili njakanje.

– Spremni! – uzviknu neki glas s druge strane.

– Spremni! – poviknuh ja.

Grupa muškaraca kraj Splava se uskomeša i stadoše da se domundavaju; potom je neka senka došepala do središta terena koji su omeđivale naše dve grupe. Onda videh Čopavca kako ispituje zemlju nogama, proverava ima li kamenja, rupa. Pogledom sam potražio Husta: Leon i Brisenjo su mu stavili ruke na ramena. Husto se brzo odvoji od njih. Kad je bio kraj mene, osmehnulo se. Pružio sam mu ruku. Počeo je da se udaljava, ali Leonidas skoči i uhvati ga za ramena. Starac je skinuo ogrtač s leđa. Bio je pored mene.

– Ne prilazi mu ni na trenutak – starac je pričao polako, glas mu je blago podrhtavao. – Uvek s odstojanja. Poigravaj se s njim dok se ne umori. Pre svega, pazi na stomak i lice. Nek ti ruka uvek bude ispružena. Savij se, gazi sigurno. Ako se oklizneš, mlati nogama u vazduhu dok se ne odalji... Hajde, idi, ponašaj se kao pravi muškarac.

Husto je slušao Leonidasa pognute glave. Mislio sam da će ga zagrliti, ali samo je napravio neki osorni pokret. Istrgnuo je ogrtač iz starčevih ruku i obmotao ga oko ruke. Onda se udaljio; hodao je po pesku sigurnim koracima, uzdignute glave. Dok se udaljavao od nas, u desnoj ruci mu je sjaktao mali komad metala. Zaustavio se na dva metra od Čopavca.

Nekoliko trenutaka su bili nepomični, u tišini, verovatno su očima jedan drugom govorili koliko se mrze, posmatrali su se, napetih mišića pod odećom, desnice su im besno stiskale noževe. Iz daljine, poluskrivereni u toploj noćnoj tami, nisu izgledali kao dva

čoveka koja se pripremaju za borbu, već kao nejasne figure, izliveno od nekog crnog materijala, ili kao senke dva mlada i masivna rogača na obali, koje se ocrtavaju u vazduhu, ne na pesku. Gotovo istovremeno, kao da odgovaraju na neku hitnu naredbu, počeli su da se pomeraju. Možda je prvi bio Husto: časak pre ovog drugog počeo je polagano da se njiše u mestu, njihanje se pelo od kolena do ramena, a Čopavac ga je oponašao, i on se klatio, ne podižući stopala. Položaj tela im je bio istovetan: desna ruka ispružena, blago savijena, lakta izbačenog napolje, šake uprte pravo u centar protivnika, a levica, obmotana tkaninom, nesrazmerna, džinovska, podignuta poput štita u visini lica. Isprva su im se samo tela pomerala, glava, stopala i ruke su im bile nepomični. Neprimetno, objica su se polako naginjala, istezali su leđa, savijali noge, kao da će se baciti u vodu. Čopavac je prvi napao: odjednom je skočio napred, rukom je brzo opisao krug. Oružje je okrnulo Husta, ne ranivši ga, a zamah kroz vazduh još nije bio dovršen kada je on, inače brz, počeo da kruži. Ne spuštajući gard, stezao je obruč oko ovog drugog, lagano kližeći po pesku, sve žustrijim ritmom. Čopavac se okretao u mestu. Savio se još više i, dok se okretao oko sopstvene ose, sledeći smer svog protivnika, neprestano ga je pratio pogledom, kao hipnotisan. Husto se najednom zaustavio: videli smo kako celim telom pada na ovog drugog i u sekundi se vraća na svoje mesto, poput lutke na federe.

– Gotovo je – promrmljao je Brisenjo. – Ranio ga je.

– U rame – rekao je Leonidas. – I to jedva.

Ne pustivši ni glasa, čvrsto na svojoj poziciji, Čopavac je nastavio sa svojim plesom, a Husto nije više samo kružio; istovremeno se približavao i udaljavao od Čopavca mašući tkaninom, spuštao je i dizao gard, nudio svoje telo i povlačio se, neuhvatljiv, okretan, izazivajući svog suparnika i izmičući mu kao pohotna ženka. Hteo je da ga uhvati vrtočlavica, ali Čopavac je imao i iskustva i dobru tehniku. Razbio je krug krećući se unatrag, uvek pognut, primoravši tako Husta da se zaustavi i da ga prati. Ovaj ga je sledio veoma sitnim koracima, glave izbačene napred, lice mu je štitio povez koji mu je visio s ruke; Čopavac mu je bežao vukući noge, toliko savijen da su mu kolena gotovo doticala pesak. Husto je dvaput pružio ruku i oba puta naleteo samo na prazninu. – Ne približavaj se toliko – rekao je Leonidas, pored mene, toliko tiho da sam samo ja mogao da ga čujem, u trenutku kada je spodoba, izobličena široka senka koja se beše smanjila presavivši se sama preko sebe kao gusenica, zverski povratila svoju normalnu visinu i, dok je rasla i bacala se, zaklonila nam pogled na Husta. Jednu, dve ili možda tri sekunde gledali smo bez daha bezmernu figuru koju su činili obgrljeni borci i začuli smo neki kratki zvuk, prvi u toku borbe, poput podriga. Trenutak kasnije, s jedne strane džinovske senke, pojavila se druga, mršavija i pritkasta, koja je dvaput poskočila i ponovo podigla nevidljivi zid između rvača. Ovog puta je Čopavac počeo da kruži: pomerao je desnu nogu i vukao levu. Ja sam se uzaludno trudio da mi oči proniknu kroz tamu i da na Hustovoj koži pročitaju šta se dogodilo tokom te tri sekunde, kada su protivnici, pripijeni poput dva ljubavnika, činili jedno telo. – Makni se odatle! – rekao je Leonidas usporeno. – Zašto se, dođavola, približavaš toliko? Misteriozno, kao da mu je lagani povetarac odneo tu tajnu poruku, i Husto je počeo da poskakuje kao Čopavac. Vrebljivi, oprezni, žučni, prelazili su iz odbrane u napad, pa opet u odbranu, brzinom munje, ali pretnje nijednog ne bi iznena-

dile: na brzi pokret neprijateljske ruke, ispružene kao da će baciti kamen, koja nije htela da povredi, već da pomete protivnika, da ga zbuni na trenutak, da mu razbije gard, drugi je odgovarao automatski, podižući levu ruku, nepomičan. Nisam mogao da im vidim lica, ali sam zažmurio i video ih, bolje nego da sam kraj njih: Čopavac se znoji, stisnutih usta, sitne svinjske oči mu gore, bukne iza kapaka, koža mu titra, krila prćastog nosa i uglovi usana živo mu podrhtavaju, a Husto je sa svojom uobičajenom prezrivom maskom, od besa još naglašenijom, usana vlažnih od gneva i iznemoglosti. Otvorio sam oči na vreme da vidim kako se Husto sumanuto i slepo baca na ovog drugog, dajući mu svu prednost, izlažući lice, suludo otkrivajući telo. Srdžba i nestrpljenje su mu podigli telo, čudeno ga održavali u vazduhu, obrisa ocrtanih naspram neba, i svom silinom ga bacili na njegov plen. Taj divljački ispad je verovatno iznenadio Čopavca, nakratko je oklevao, a kada se nagnuo i ispružio ruku kao strelu, skrivajući od naših pogleda bleskavo sečivo koje smo zapanjeno pratili, shvatili smo da Hustov ljudi postupak nije bio sasvim izlišan. Od tog okršaja, srceparajući i duboki jauci, koji su se rađali u borcima poput varnica, zaposeli su noć što nas je obavijala. Tada nismo znali, nećemo znati koliko su bili zagrljeni u tom grčevitom poliedru, ali, mada nismo razaznavali ko je ko, niti smo znali čija ruka zadaje te udarce, čije grlo proizvodi te jauke što se nadovezuju kao odjeci, mnogo puta smo videli, u vazduhu, drhtavo uprte ka nebu, ili u senci, dole, kraj njih, brza, blistava, ogoljena sečiva noževa kako nestaju i pojavljuju se, kako ih zarivaju ili titraju u noći, kao u mađioničarskoj predstavi.

Sigurno smo bili znatiželjni i nestrpljivi, bez daha, razrogačenih očiju, možda smo mrmljali neke nerazumne reči, dok se ta piramida od tela nije razdvojila, najednom presečena po sredini nevidljivim potezom noža: obojica su naglo krenula unatraske, kao s leđa privučeni magnetom, u istom trenutku, istom silinom. Našli su se na metar udaljenosti, dahćući. – Treba ih zaustaviti – rekao je Leonov glas. – Dosta je više. Ali pre nego što smo pokušali da se pomerimo, Čopavac je napustio svoj položaj kao munja. Husto nije izbegao taj zverski napad i obojica su se zakotrljala po zemlji. Grčili su se na pesku, okretali se jedan preko drugog, presecali vazduh naglim pokretima, potmulo brekćući. Ovog puta je borba bila veoma kratka. Ubrzo su se smirili, ležali su u presušenom koritu, kao da spavaju. Spremao sam se da potrčim prema njima kada je jedan, možda naslutivši moju nameru, naglo ustao i stao kraj ovog što je bio opružen, posrćući gore od nekog pijanca. Bio je to Čopavac.

U borbi su izgubili ogrtače, koji su se nalazili malo dalje; ličili su na kamen s mnogo izbočina. – Hajdemo – rekao je Leon. Ali i ovog puta se dogodilo nešto što nas je zaustavilo. Husto je ustajao, jedva, celo telo je oslanjao na desnicu, a glavu je pokrivao slobodnom rukom, kao da želi da zakloni neki užasni prizor. Kada je stao na noge, Čopavac je napravio nekoliko koraka unatraske. Husto se teturao. Nije sklonio ruku s lica. Onda smo čuli glas koji je svima bio poznat, ali koji ovoga puta ne bismo prepoznali da nas je iznenadio u mraku:

– Hulijane! – vikao je Čopavac. – Reci mu da se preda!

Okrenuo sam se da pogledam Leonidasa, ali zaklanjalo mi ga je Leonovo lice: posmatrao je prizor užasnuto. Ponovo sam ih pogledao: opet su se sjedinili. Razjaren zbog

tih reči, Husto je, nesumnjivo, pomerio ruku s lica u onom času kada nisam pratio borbu i verovatno se bacio na neprijatelja crpeći poslednju snagu iz svog bola, iz ogorčeno-sti gubitnika. Čopavac se lako oslobodio tog sentimentalnog i uzaludnog nasrtaja, skočivši unatraske:

– Don Leonidase! – opet je povikao, besnim i molećivim tonom. – Recite mu da se preda!

– Ućuti i bori se! – zabrundao je Leonidas, ne oklevajući.

Husto je ponovo pokušao da napadne, ali mi smo, naročito Leonidas koji je bio star te se u životu nagledao mnogo borbi, znali da se tu više ništa ne može, da mu ruka nema snage ni da ogrebe protivnikovu bronzanu kožu. S nekom nelagodnom što se rađala duboko u nama, pela do usta i sušila ih, i do očiju, koje je zamagljivala, gledali smo ih kako se još na trenutak sučeljavaju kao na usporenom snimku, dok se senka nije još jednom rascepila: neko se survao na zemlju uz tup udarac.

Kad smo prišli mestu gde je Husto ležao, Čopavac se već beše povukao do svojih i svi zajedno su stali da se ćutke udaljavaju. Prislonio sam lice na njegove grudi i odmah primetio da mi neka topla supstanca kvasi vrat i rame, dok mu je moja ruka među pode-rotinama tkanine ispitivala stomak i leđa i na trenutke se gubila u tom mlitavom telu, vlažnom i hladnom, poput nasukane meduze. Briseno i Leon su skinuli sakoe, pažljivo ga umotali i podigli za noge i ruke. Ja sam otišao po Leonidasov ogrtač, koji je bio na nekoliko koraka odatle, i njime mu prekrpio lice, po osećaju, ne gledajući. Onda smo ga sva trojica podigli na ramena, u dva reda, kao kovčeg, i pošli smo, ujednačavajući korake, ka stazi što se penje obalom reke i koja će nas odvesti do grada.

– Ne plačite, stari – rekao je Leon. – Nisam upoznao nikoga toliko hrabrog kao što je vaš sin. Ozbiljno vam to kažem.

Leonidas nije odgovorio. Išao je iza mene, tako da nisam mogao da ga vidim.

Negde kod prvih kastiljskih rančeva, upitao sam:

– Da ga nosimo vašoj kući, don Leonidase?

– Da – rekao je starac, naglo, kao da nije ni čuo šta mu govorim.

(Sa španskog prevela Marijana Aleksić Milanović)